

TOMASZ KORPYSZ

ORCID: 0000-0001-6578-5839

ANNA KOZŁOWSKA

ORCID: 0000-0001-7465-9316

NORWIDOWSKA DROGA JADWIGI PUZYNYNY

Jadwiga Puzynina (z domu Zapolska) urodziła się 29 stycznia 1928 r. w Rożyszczu na Wołyniu jako córka Aleksandra Zapolskiego i Kiry von Meck, pochodzącej z rosyjskiej rodziny o niemieckich korzeniach. Po wkroczeniu na Kresy wojsk radzieckich jej rodzina uciekła na Lubelszczyznę. Tam w latach 1943-1944 Jadwiga Zapolska należała do Szarych Szeregów. Po wojnie wyjechała do Warszawy, gdzie w 1946 r. ukończyła VI Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Reytana i podjęła studia polonistyczne na Uniwersytecie Warszawskim. Pracę magisterską pt. *Słowotwórstwo rzeczowników w dziełach Jana Kochanowskiego* przygotowała pod kierunkiem prof. Witolda Doroszewskiego i obroniła ją w 1951 r. Niestety, nie od razu udało się jej uzyskać zatrudnienie na macierzystej uczelni. W latach 1952-1955 była stypendystką Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk i uczestniczyła w pracach bibliograficzno-wydawniczych prowadzonych pod kierunkiem prof. Marii Renaty Mayenowej. Dopiero w 1956 r. dzięki staraniom prof. Doroszewskiego otrzymała etat starszego asystenta w Pracowni Leksykologicznej przy Katedrze Współczesnego Języka Polskiego UW. Od tego momentu rozpoczął się dla Jadwigi Puzyniny ponad sześćdziesięcioletni okres systematycznej i intensywnej pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej na Uniwersytecie Warszawskim, przerwany dopiero na kilka lat przed śmiercią. W 1960 r. Badaczka obroniła rozprawę doktorską „*Thesaurus*” Grzegorza Knapiusza. *Siedemnastowieczny warsztat pracy nad językiem polskim*, w 1969 r. przyznano jej stopień naukowy doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Nazwy czynności we współczesnym języku polskim. Słowotwórstwo, semantyka, składnia*, a dwa

lata później – stanowisko docenta. Na tytuł profesora nadzwyczajnego Jadwiga Puzynina musiała poczekać bardzo długo – Rada Wydziału Filologii Polskiej i Słowiańskiej wystąpiła ze stosownym wnioskiem w 1975 r., ale ze względów politycznych sprawa przeciągnęła się aż do roku 1987. Profesorem zwyczajnym Uczona została dopiero w 1993 r.

W swoich badaniach początkowo zajmowała się przede wszystkim historią języka i leksykografią historyczną, następnie słowotwórstwem (jest współautorką klasycznego podręcznika akademickiego), a od lat 80. XX w.: semantyką w nowo powstającym nurcie językoznawstwa kognitywnego, kulturą słowa, problemami komunikacji, aksjolingwistyką oraz językiem pisarzy. Interesowała się również nauczaniem języka polskiego, była nawet współautorką podręcznika do nauki o języku w szkole średniej.

Poza pracą naukową i dydaktyczną prof. Puzynina angażowała się także w różnego rodzaju przedsięwzięcia społeczne, w tym działalność opozycyjną. W 1976 r. podpisała *Memoriał 101*, czyli list protestacyjny do Sejmu PRL przeciwko zmianom w konstytucji; współpracowała z Komitetem Obrony Robotników, a po wprowadzeniu stanu wojennego jako dziekan Wydziału Polonistyki pomagała represjonowanym studentom. W latach 80. XX w. wygłaszała odczyty w kościołach w Warszawie i innych miastach, a także na Jasnej Górze podczas Pielgrzymek Ludzi Pracy i Duszpasterstwa Środowisk Twórczych.

Profesor Puzynina należała do Polskiej Akademii Umiejętności, Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk oraz licznych towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Językoznawczego oraz Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

*

Zainteresowanie twórczością Norwida pojawiło się w życiu Jadwigi Puzyniny dość późno, bo w latach 80. XX w. W okresie „Solidarności”, niewątpliwie w związku z ówczesną sytuacją polityczną i społeczną oraz stosowanymi zwłaszcza przez władze praktykami komunikacyjnymi, w pracach Puzyniny zaczęły się pojawiać nowe tematy, takie jak: kultura słowa (rozumiana szerzej niż tylko kultura języka, ograniczana zwykle do poprawności)¹, etyczny wymiar komunikacji,

¹ Mimo że koncepcja szerokiego rozumienia kultury słowa nie zakorzeniła się w polskim językoznawstwie, była ona dla Badaczki bardzo ważna, czego dowodzi chociażby opublikowany 30 lat później artykuł *Dlaczego bronię kultury słowa?* („Poradnik Językowy” 2014, z. 5, s. 7-15), a przede wszystkim książka zbierająca najważniejsze prace Autorki z tego zakresu: *Kultura słowa. Ważny element kultury narodowej*, Łask 2011.

elementy aksjologiczne w semantyce i pragmatyce². Był to dla Pani Profesor czas bardzo trudny i jednocześnie owocny – w 1981 r. w pierwszych wolnych wyborach zorganizowanych na Wydziale Polonistyki UW powierzono Jej funkcję dziekana, którą z wielką troską o jedność środowiska sprawowała w trakcie stanu wojennego, płacąc za swoje zaangażowanie i niezłomność represjami, a nawet krótkim internowaniem w Olszynie Grochowskiej w 1982 r. Pionierskie, rozpoczęte wówczas studia nad etyką komunikacji i aksjolingwistyką, które zaowocowały wieloma ważnymi publikacjami (powstały wtedy m.in. studia o czasownikach: *oceniać*, *kłamać* i *zmuszać*, o przymiotniku: *solidarny*, o pojęciu manipulacji językowej, a także ogólniejsze prace na temat słownictwa etycznego i jego historii oraz relacji między językoznawstwem a aksjologią, to niewątpliwie nie tylko początek nowego etapu w pracy naukowej Badaczki, lecz także świadectwo jej postawy moralnej i stosunku do otaczającego ją świata. Warto też dodać, że podjęte w tamtym okresie prace stały się podstawą polskiej szkoły aksjolingwistyki, a po latach przyniosły konkretny efekt instytucjonalny – w 2015 r. Jadwiga Puzynina powołała do życia Zespół Etyki Słowa przy Radzie Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, który w 2019 r. przekształcił się w Komisję Etyki Komunikacji Polskiej Akademii Umiejętności.

W tym samym okresie Jadwiga Puzynina bliżej zainteresowała się twórczością Norwida. Jak sama wspomina, skłoniło ją do tego m.in. „rozpoznanie otaczającej [...] rzeczywistości społecznej jako dotkliwego totalitaryzmu z jego ukrywaną przemocą, zniewoleniem umysłowym, manipulacją, głębokim zakłamaniem”³. Bezpośrednim impulsem były jednak dwa konkretne wydarzenia. Najpierw praca nad wystawą poświęconą Janowi Nieciśławowi Baudouinowi de Courtenay, do której badaczka wykorzystała cytaty z tekstów poety⁴, a następnie spotkanie ze studentką polonistyki Barbarą Subko (wówczas Fałęcką), która chciała napisać pracę magisterską o świecie wartości Norwida⁵. Wspólny namysł nad twórczością poety uświadomił Pani Profesor potrzebę podjęcia pogłębionych studiów nad jego językiem, który otwiera świat oryginalnej, a zarazem aktualnej myśli, potrzebnej – jak wielokrotnie później podkreślała – również ludziom XX i XXI w. W przekonaniu, że twórczość Norwida wymaga prowadzenia wieloletnich, szeroko

² W 1992 r. ukazała się klasyczna dziś monografia *Język wartości*, a po latach wiele rozproszonych prac z tego zakresu Badaczka opublikowała w książce *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa*, Kraków 2013.

³ J. PUZYNYNA, *Norwid w moim życiu*, w: *Norwidologów portret własny*, red. i oprac. A. Dunajski, Pelplin 2010, s. 135.

⁴ Badaczka wspominała: „Głównym cytatem były słowa: *Autor idzie w ciemność, by wydarł jej światło*. Ta myśl została mi na zawsze”. Tamże.

⁵ Ostatecznie praca dotyczyła obrazu prawdy w *Vade-mecum*.

zakrojonych badań, a przede wszystkim opracowania słownika jego idiolektu⁶, Jadwiga Puzynina podjęła starania o utworzenie na Wydziale Polonistyki UW Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida, która rozpoczęła działalność w październiku 1983 r. Pani Profesor oficjalnie kierowała Pracownią aż do 2008 r., a później jeszcze przez dalsze lata nieformalnie towarzyszyła wszystkim działaniom topniejącego wciąż zespołu⁷.

Głównym celem Pracowni było przygotowanie całościowego słownika języka Norwida. Początki działań leksykograficznych wiązały się przede wszystkim z ustaleniem podstawy tekstowej, które polegało na zestawianiu tekstów opublikowanych (w wersji *Pism wszystkich* w opracowaniu Juliusza Wiktora Gomulickiego) oraz później publikowanych ineditów z dostępnymi rękopisami lub (w przypadku ich braku) z pierwodrukami i nanoszeniu na nie różnorodnych zmian, korekt i emendacji umożliwiających rekonstrukcję autorskiej postaci tekstu (zwłaszcza w zakresie pisowni i interpunkcji). Następnym etapem było kopiowanie tak opracowanej podstawy tekstowej, hasłowanie i przygotowanie fiszek, które złożyły się na kartotekę obejmującą wszystkie użycia wszystkich leksemów (łącznie z zaimkami i spójnikami) występujących w pismach Norwida (kartoteka liczy ok. 600-650 000).

Choć ostatecznie z biegiem lat słownik przyjął postać elektroniczną, umożliwiającą przyszłym użytkownikom łatwiejszy dostęp do większej liczby różnorodnych danych, a jego podstawą stał się zeskanowany i zmodyfikowany tekst *Pism wszystkich*, kartoteka w wersji papierowej do dziś stanowi cenne źródło wiedzy o oryginalnej postaci pism Norwida. W tym samym czasie opracowywano kolejne grupy haseł⁸; dyskutowana i doskonalona była także sama koncepcja słownika, która znalazła wyraz w wielokrotnie modyfikowanej instrukcji leksykograficznej.

⁶ W pierwszej publikacji prezentującej propozycje haseł projektowanego słownika Jadwiga Puzynina pisała, że ważnym motywem podjęcia prac nad słownikiem było „[...] przekonanie o ważności spuścizny Norwida dla kultury polskiej, ważności przede wszystkim w zakresie treści, jakie ona niesie, ale także formy – języka poetyckiego, stylu epistolarnego i publicystyki Norwida. Ta forma – trudna, a bardzo świadomie przez Norwida konstruowana – stanowi o potrzebie prac słownikowych i szerzej – prac nad językiem autora *Rzeczy o wolności słowa*. Wydają się one konieczne po to, by pełniej zrozumieć treści zawarte w jego utworach, a także, by rozpoznać i ocenić blaski i cienie jego kunsztownego języka poetyckiego oraz osobliwości różnych gatunków jego prozy” (J. PUZYKINA, *Wstęp*, w: *Słownik języka Cypriana Norwida. Zeszyt próbny*, red. J. Chojak i in., Warszawa 1988, s. 1).

⁷ Szczegółowe informacje na temat historii oraz działalności PSJCN można znaleźć w następujących opracowaniach: J. PUZYKINA, *Praca naukowa, dydaktyczna i popularnonaukowa PSJCN w latach 1983-1995*, w: *Norwid i my... O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz i in., Kraków 2016, s. 18-33; T. KORPYSZ, *Praca naukowa, dydaktyczna i popularnonaukowa PSJCN w latach 1996-2015*, w: tamże, s. 34-49.

⁸ Już w roku 1988 został opublikowany próbny tom słownika, w którym znalazły się przykładowe hasła wraz z propozycją ich opisu. W tamtym okresie planowano przy tym przygotowywanie

Wspomniane już przekształcenie słownika Norwida w bazę danych dostępną w Internecie, które rozpoczęto w 2008 r. po uzyskaniu grantu Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej i kontynuowano w późniejszych latach dzięki kolejnym grantom Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, umożliwiło udostępnienie zgromadzonych i nawet tylko częściowo opracowanych danych szerokiemu gronu odbiorców, a tym samym niepomierne zwiększyło wpływ słownika na badania norwidologiczne. Informacje osiągalne wcześniej tylko dla osób, które przyjechały na kwerendę do warszawskiej Pracowni (ewentualnie poprosiły o ich przesłanie), można teraz bez problemu odnaleźć w sieci, nawet bez konieczności zakładania konta czy logowania. *Internetowy słownik języka Cypriana Norwida*⁹, który jest pierwszym polskim słownikiem autora przygotowanym w takiej formule, stał się tym samym jednym z najważniejszych, bardzo różnorodnie wykorzystywanych źródeł wiedzy o twórczości autora *Promethidiona*, o czym świadczą bardzo liczne jego przywołania w nowych publikacjach poświęconych Norwidowi. W obecnej, wciąż nieukończonej postaci zawiera on 30 500 jednostek hasłowych (w tym blisko 3000 jednostek wieloznacznych), którymi są tylko polskie wyrazy pospolite; na razie opracowanie nie uwzględnia nazw własnych, większości spójników i przymków oraz części liczebników i partykuł, choć włączenie do bazy tych klas leksemów jest planowane w przyszłości. Niewątpliwym, docenianym przez większość użytkowników atutem słownika jest możliwość jego zaawansowanego przeszukiwania wedle różnorodnych kryteriów, takich jak m.in. litery rozpoczynające lub kończące wyraz hasłowy czy ciągi liter występujące w nim, a także np. elementy opisu znaczenia, kwalifikacja gramatyczna, zakres i typ materiału źródłowego, obecność dywizów łączących i rozdzielających, występowanie w mottach, przypisach, didaskaliach itp.¹⁰

dwóch typów słownika. Pierwszy miał zawierać wszystkie wyrazy występujące w pismach Norwida (wraz z nazwami własnymi i wyrazami obcymi), z danymi statystycznymi (uwzględniającymi podział na poezję i prozę) oraz pełnym wykazem lokalizacji użyc, ale tylko z wybranymi cytatami je ilustrującymi. Wyrazy hasłowe miały zostać wielostronnie opracowane, wydobyte miały też zostać znaczenia kontekstowe. Drugi miał być opracowaniem tematycznym – tu znajdować się miały wszystkie użycia wybranej grupy leksemów z bogatym opracowaniem i komentarzem. W *Zeszytach próbnym* zamieszczono przykłady obu typów haseł.

⁹ Słownik ten, choć nadal opracowywany, jest dostępny w Internecie. Zob. J. PUZYNYNA, T. KORPYSZ, *Internetowy słownik języka Cypriana Norwida*, współpraca merytoryczna J. Chojak, współpraca techniczna J. Miernik, M. Żółtak, <https://www.slownikjezykanorwida.uw.edu.pl/>.

¹⁰ Aktualne informacje o słowniku można znaleźć na jego stronie: <https://www.slownikjezykanorwida.uw.edu.pl/budowa>, a także w: P. PAŁKA, A. KWAŚNICKA-JANOWICZ, *Przewodnik po elektronicznych zasobach językowych dla polonistów*, wyd. drugie elektroniczne, poprawione i uzupełnione, Kraków 2024: <https://przewodnik.tmjp.pl/sjcn-internetowy>.

Równolegle z kierowaniem pracami nad całościowym słownikiem języka Norwida Jadwiga Puzynina uczestniczyła w przygotowaniu tzw. zeszytów słownikowych, które stanowią rodzaj słowników tematycznych, zawierających pełną dokumentację cytatową i szczegółową charakterystykę wybranych pól wyrazowych. W sumie ukazało się pięć tomów: pierwszy, co symptomatyczne, był poświęcony leksyce z pola prawdy i fałszu, drugi – słownictwu związanemu z wartościami estetycznymi, trzeci – nazwom barw, czwarty obejmował leksykę z pola wolności i niewoli, a piąty – z pola chrześcijaństwa¹¹. Trzy pierwsze zawierały cytaty ułożone w porządku chronologicznym oraz krótkie komentarze o charakterze przede wszystkim lingwistycznym, w dwóch kolejnych towarzyszące zestawieniom cytatów komentarze mają już charakter swego rodzaju mini-monografii danego leksemu. Choć oficjalnie Badaczka jest jedynie redaktorem całości cyklu, redaktorem pierwszego zeszytu oraz współautorką dwóch ostatnich, jej wkład w powstanie zeszytów jest w rzeczywistości dużo większy, niż można by wywnioskować z samych danych bibliograficznych. Wynika to z charakterystycznego dla Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida stylu pracy, który polegał na wspólnym, bardzo szczegółowym omawianiu koncepcji publikacji, proponowanych w niej rozstrzygnięć klasyfikacyjnych, interpretacji, a nawet metod konstruowania wywodu i poszczególnych sformułowań. Przywołana metoda działania nie dotyczyła oczywiście wyłącznie zeszytów słownikowych – przeciwnie, w takim trybie powstawała zdecydowana większość publikacji członków zespołu PSJCN, a także pisane w Pracowni rozprawy magisterskie i doktorskie. Wszystkie te teksty – bardzo przecież liczne i zróżnicowane tematycznie – rodziły się pod czujnym okiem Pani Profesor oraz w intensywnym dialogu z nią; we wszystkich ma zatem udział, który często trudno oszacować.

słownik-jezyka-cypriana-norwidaoprac-jadwiga-puzynina-tomasz-korpysz-2009-praca-w-to-ku/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAAR21ypVS-mLl4KwJseZVrFWqOIPNdZywo1JyA-NPVE1A0UA7-OtSJHVMxB0_aem_3isLy_Bac1xeAVm2F96Xhg [dostęp: 15.07.2024]. Szerzej zob. M. BĘDKOWSKI, *Jadwiga Puzynina, Tomasz Korpysz, »Internetowy słownik języka Cypriana Norwida«*, Warszawa 2009-, „Poradnik Językowy” 2013, z. 3, s. 92-96; T. KORPYSZ, *Język autora w sieci. O „Internetowym słowniku języka Cypriana Norwida”*, w: *Znaczenie. Tekst. Kultura. Prace ofiarowane Profesor Elżbiecie Janus*, red. A. Kozłowska, A. Świątek, Warszawa 2014, s. 71-83; tenże, *O „Internetowym słowniku języka Cypriana Norwida” i możliwościach wykorzystania go w badaniach (nie tylko) norwidologicznych*, w: *Tekst artystyczny w badaniach lingwistycznych*, red. E. Skorupska-Raczyńska, M. Maczel, J. Żurawska-Chaszczyńska, Gorzów Wielkopolski 2014, s. 45-64.

¹¹ Zob. *Słownictwo etyczne Cypriana Norwida*, cz. 1: *Prawda, fałsz, kłamstwo*, red. J. Puzynina, Warszawa 1993; E. TELEŻYŃSKA, *Nazwy barw w twórczości Cypriana Norwida*, Warszawa 1994; *Słownictwo estetyczne Cypriana Norwida*, red. J. Chojak, Warszawa 1994; T. KORPYSZ, J. PUZYNNINA, *Wolność i niewola w pismach Cypriana Norwida*, Warszawa 1998; A. KADYJEWSKA, T. KORPYSZ, J. PUZYNNINA, *Chrześcijaństwo w pismach Cypriana Norwida*, Warszawa 2000.

Przygotowywanie wymienionych opracowań leksykograficznych było przedsięwzięciem bardzo angażującym, wymagającym wieloletnich, systematycznych i różnorodnych działań o charakterze koncepcyjnym, interpretacyjnym, a także techniczno-organizacyjnym. Norwidologiczna aktywność badawcza Jadwigi Puzyniny nie ograniczała się jednak tylko do nich – równoległe do opracowywania kolejnych partii artykułów hasłowych i samej instrukcji słownikowej oraz pracy nad zeszytami tematycznymi powstawały liczne publikacje naukowe, omawiające rozmaite zagadnienia języka i myśli Norwida, jak również projekt i stan zaawansowania słownika. Artykuły z tej ostatniej grupy, które pozwalają prześledzić ewolucję koncepcji oraz zrekonstruować przebieg jej realizacji, obecnie są cennym źródłem dokumentującym historię pewnego wycinka polskiej filologii, stanowią też ważny punkt odniesienia dla nowszych projektów dotyczących opracowania leksyki danego autora¹². Wciąż aktualne, a w wielu wymiarach prekursorskie są z kolei publikacje o języku autora *Vade-mecum*, które zmieniły oblicze norwidologii oraz znacząco wpłynęły na współczesne językoznawstwo. Współcześnie trudno sobie wyobrazić jakiegokolwiek obszerniejsze studia o Norwidzie (także literaturoznawcze, filozoficzne czy edytorskie), które w jakiś sposób nie odwoływałyby się do ustaleń Jadwigi Puzyniny oraz jej uczniów i współpracowników z kręgu PSJCN. Z drugiej strony w wielu przypadkach teksty poety były dla Autorki punktem wyjścia do bardzo ważnych obserwacji ogólnojęzykoznawczych, do dziś podejmowanych i rozwijanych.

Publikacje prof. Puzyniny poświęcone językowi Norwida są bardzo różnorodne i dotyczą rozmaitych aspektów idiolektu oraz tekstów poety. Nie ograniczają się przy tym jedynie do wąsko rozumianej refleksji językoznawczej. Charakterystyczne, że pierwszą norwidologiczną pracą, którą opublikowała Badaczka, okazał się szkic interpretacyjny na temat wiersza *Początek broszury politycznej...*, przygotowany wspólnie z Barbarą Subko. Interpretacje zajmują zresztą w norwidologicznym dorobku Jadwigi Puzyniny miejsce szczególne. Teksty te – zawsze wieloaspektowe i wnikliwe, osadzone w lingwistycznym konkrety, ale odwołujące się również do szerszego kontekstu twórczości i myśli autora *Vade-mecum*, a przy tym – co charakterystyczne dla strategii Badaczki – świadomie dążące do zrekonstruowania intencji autora¹³, zyskały już status klasycznych. Co ważne,

¹² Pełen wykaz norwidologicznych publikacji Jadwigi Puzyniny można znaleźć w towarzyszącej niniejszemu artykułowi bibliografii, dlatego też w tekście zrezygnowano z przywoływania w przypisach ich adresów bibliograficznych.

¹³ Pisząc o interpretacjach powstających w kręgu Pracowni, Jadwiga Puzynina jednoznacznie stwierdzała: „Nasze interpretacje robione są w specyficzny sposób, z naciskiem na dobre rozumienie warstwy słownej utworów. Dobre, to znaczy oparte na bardzo szeroko rozumianym kontekście: na wiedzy o języku XIX wieku, ale także (o ile nas na to stać) na wiedzy o dziewiętnastowiecznej kulturze, o autorze, jego horyzoncie poznawczym, lekturach, światopoglądzie, charakte-

tego typu artykuły były w tradycji polskiego językoznawstwa czymś nowym – mimo iż lingwistom zdarzało się pisać interpretacje (jako przykład z obszaru norwidologii można przywołać choćby słynne studium Romana Jakobsona o *Przeszłości*)¹⁴, to właśnie pod piórem Puzyniny narodził się model interpretacji lingwistycznej o charakterze hermeneutycznym, obejmującej nie tylko płaszczyznę formalną tekstu, lecz także – a raczej przede wszystkim – jego sensy. Warto zauważyć, że Uczona często sytuowała swoje propozycje wobec odczytań innych interpretatorów, czyniąc z nich punkt wyjścia własnej refleksji i niejako na nich czy wokół nich konstruując wywód; pisała również komentarze, glosy i polemiki. To upodobanie do „współ-myślenia”, do wpisywania się w toczący się wokół wierszy dialog, widać też w przygotowywanych w Pracowni (choć nie pod formalną opieką redakcyjną Pani Profesor) publikacjach zbiorowych z odczytaniem utworów Norwida, w których interpretacjom towarzyszą glosy dyskusyjne.

Jednym z głównych problemów, którym Pani Profesor poświęcała wiele uwagi niemal od początku swojego zainteresowania twórczością autora *Vade-mecum*, był Norwidowski język wartości. Ten wątek, obecny także we wspomnianych już interpretacjach, znalazł wyraz przede wszystkim w pracach omawiających semantykę leksemów z pola nazw wartości (takich jak m.in.: moralność, prawda, ojczyzna, wolność) oraz dotyczących stosowanych przez Norwida mechanizmów wartościowania (np. ironia, intensyfikacja czy konotacje tekstowe).

Z biegiem lat krąg zagadnień opracowywanych przez Badaczkę nieustannie się poszerzał. Jej dorobek publikacyjny wzbogacił się o prace o charakterze monograficznym, charakteryzujące bądź całokształt idiolektu poety, bądź też jakiś jego komponent czy aspekt. Z oczywistych względów najwięcej artykułów Badaczka poświęciła Norwidowskiej leksyce: analizowała w nich rozmaite słowa ważne w świecie poety (poza wspomnianymi już nazwami wartości były to np.: całość, człowiek, milczenie, pisarz, poeta, słowo czy walka). Zaproponowała również kluczowe diagnozy dotyczące innych komponentów idiolektu Norwida: jego składni, fleksji oraz słowotwórstwa, a także stosowanych przez poetę zabiegów tekstowych, takich jak: ironia, intensyfikacja czy okazjonalne zmiany kategoryzacji pojęć, które zostały utrwalona w języku ogólnym. Z inspiracji Pani Profesor i przy jej udziale rodziły się też studia autorstwa innych członków Pracowni, poświęcone bardzo różnym zagadnieniom norwidologii. Część z nich została opublikowana w tomach zbiorowych przygotowanych pod jej współredakcją,

rze, biografii, na znajomości wszystkich jego dzieł. Mocno opowiadamy się za interpretacją, w której dąży się do jak najlepszego zrozumienia a u t o r a”, PUZYNINA, *Norwid w moim życiu*, s. 138.

¹⁴ Zob. R. JAKOBSON, „Przeszłość” Cypriana Norwida, „Pamiętnik Literacki” 1963, t. LIV, z. 2, s. 449-456.

wiele innych ukazało się w rozmaitych czasopismach i monografiach wieloautor-
skich¹⁵ – charakterystyczne, że zwykle nawiązywały one do wypracowanych przez
Badaczkę metod opisu wybranych elementów idiolektu Norwida.

Stosunkowo rzadko wspomina się o tym, że prace nad językiem Norwida i po-
szukiwanie najbardziej adekwatnych narzędzi jego opisu doprowadziły Jadwigę
Puzyninę do istotnych rozpoznań o charakterze metodologicznym. Niewątpliwie
najważniejszym z nich jest nowa koncepcja słownika języka autora – słownika,
który za Katarzyną Sobolewską można nazwać „interpretującym”¹⁶, tzn. uwzględ-
niającym przede wszystkim potrzeby odbiorcy tekstu i dążącym do prezentacji
wizji świata pisarza, a także maksymalnie ograniczającym ingerencję leksykogra-
fa w zgromadzone dane i tym samym zachęcającym czytelnika słownika do wła-
snych rozstrzygnięć. Taka idea, sformułowana w teoretycznych pracach Badacz-
ki, znalazła wyraz zarówno w jej leksykograficznym opus magnum, jak i w przy-
woływanych już zeszytach tematycznych. Analizy utworów Norwida pozwoliły
Uczzonej także odkryć istnienie konotacji tekstowych oraz innych obecnych w tek-
stach mechanizmów modyfikowania znaczeń systemowych, jak również pogłębić
wiedzę o typach kontekstów i ich roli w rozumienia tekstu.

Jadwiga Puzynina aktywnie uczestniczyła w życiu naukowym norwidologów
i brała udział w licznych konferencjach, dyskusjach panelowych i zebraniach
– zarówno tych organizowanych czy współorganizowanych przez PSJCN¹⁷, jak
i zewnętrznych. Regularnie wygłaszała referaty na cyklicznych sesjach „Collo-
quia Norwidiana”, organizowanych przez środowisko Katolickiego Uniwersyte-
tu Lubelskiego; równie często mówiła o Norwidzie w innych, niekiedy bardzo
prestiżowych gremiach, m.in. na zjeździe Polskiego Towarzystwa Językoznaw-
czego, przy okazji wrocławsko-lubelskiego konwersatorium „Światy za słowa-
mi”, a także w trakcie posiedzeń Komitetu Językoznawstwa PAN oraz Polskiej
Akademii Umiejętności¹⁸. Badaczka chętnie współorganizowała i inspirowała

¹⁵ Zob. T. KORPYSZ, *Bibliografia prac Zespołu Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwi-
da*, w: *Norwid i my...*, s. 263-283.

¹⁶ K. Sobolewska, *Leksykograf jako partner historyka literatury*, „Prace Filologiczne”
2010, t. 58, s. 379-390.

¹⁷ Konferencje naukowe zorganizowane przez PSJCN przy udziale Pani Profesor to m.in.:
„Język Cypriana Norwida” (1985), „Całość w twórczości Norwida” (1991), „Hieroglifem zapisa-
ne. Cyprian Norwid” (2010), „Norwid: słowo – tekst – interpretacja” (2013).

¹⁸ Pełny wykaz norwidologicznych wystąpień Jadwigi Puzyniny można znaleźć w przy-
woływanych już opracowaniach: PUZYNYNA, *Praca naukowa, dydaktyczna i popularnonaukowa
PSJCN...*; KORPYSZ, *Praca naukowa, dydaktyczna...*

również przedsięwzięcia o charakterze popularyzatorskim¹⁹; nie odmawiała też udziału w spotkaniach, dyskusjach czy prelekcjach adresowanych do szerszego grona odbiorców. Na wspomnienie zasługuje zwłaszcza wieloletnia współpraca Pani Profesor z XXIV Liceum Ogólnokształcącego im. Norwida w Warszawie, ale warto dodać, że Badaczka przybliżała twórczość poety także innym słuchaczom, w tym np. uczniom szkół spoza Warszawy (m.in. Liceum Ogólnokształcące im. Norwida w Krasnymstawie, Starachowicach czy Zespołu Szkół Ekonomicznych w Tczewie) oraz uczestnikom wydarzeń popularnonaukowych i kulturalnych w całej Polsce²⁰.

Przez cały czas pracy nad dziełem Norwida Jadwiga Puzynina zabiegała o promowanie jego twórczości za granicą. Temu celowi miały służyć nie tylko obcojęzyczne publikacje, wygłaszane w różnych miastach Europy wykłady, poświęcone Norwidowi i słownikowi jego idiolektu, zajęcia o Norwidzie prowadzone na zachodnich uczelniach czy spotkania popularyzujące jego twórczość w kręgach slawistów²¹, lecz także intensywne kontakty z europejskimi znawcami i tłumaczami Norwida: Peterem Gehrlichem, który konsultował z Badaczką swoje tłumaczenia wierszy poety (napisała przedmowę do jego przekładu *Rzeczy o wolności słowa* na język niemiecki), Krzysztofem Jeżewskim czy Arentem van Nieukerkenem (skądinąd zainspirowanym do studiów nad autorem *Promethidiona* właśnie przez Panią Profesor). W ten nurt działalności w pewnym sensie wpisują się również te prace, w których Badaczka poddała krytycznemu oglądowi przekłady Norwidowych arcydzieł na języki niemiecki i francuski.

¹⁹ Oto przykładowe wydarzenia popularyzatorskie organizowane bądź współorganizowane przez PSJCN: występ Danuty Michałowskiej deklamującej wiersze Norwida na Wydziale Polonistyki UW (1984), konferencja „Norwid wśród młodych” (Warszawa 2001), konferencja „Świat wartości Norwida” (Warszawa 2001), panel dyskusyjny „Norwid znany i nieznan” na Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie (2003), „Dni Norwida na Białoleścu” (2009) z licznymi atrakcjami: konferencją, konkursami dla dzieci i młodzieży, kocerem zespołu De Press, montażem słowno-muzycznym „Norwid w Warszawie”, występem Teresy Budzisz-Krzyżanowskiej i mszą św. w intencji Norwida i norwidologów.

²⁰ Oto kilka przykładów konferencji i spotkań popularyzatorskich z udziałem Jadwigi Puzyniny: „Spotkania Norwidowskie” w Halinie nad Liwcem (1996, 1997), „Norwid poeta czasu” (Tczew 2000), Dni Norwidowskie w Szczecinie i odbywająca się w ich ramach konferencja „Polska i Europa w twórczości C.K. Norwida. C.K. Norwid – kontynuacje i nawiązania” (2006), „Rzeczpospolita w twórczości Cypriana Norwida” (Sulejów 2013), „*Ja to, co śpię, żyję, i boleję*. Cypriana Norwida dialog z życiem i światem współczesnym” (Chrzęsne 2017).

²¹ Badaczka wygłaszała wykłady o Norwidzie m.in. w Londynie (1988), Getyndze (1990) i Moguncji (1990), prowadziła zajęcia „Poznawanie Norwida” w Amsterdamie (1988), a w 1994 r. zorganizowała Wieczór Norwidowski w Lipsku z recytacjami Krzysztofa Kolbergera.

Norwidowskie fascynacje Jadwigi Puzyniny znalazły wyraz również w jej działalności dydaktycznej. Uczona była promotorem 3 rozpraw doktorskich poświęconych twórczości autora *Vade-mecum*; kierowała także 21 pracami magisterskimi z zakresu norwidologii²². Przez wiele lat prowadziła zajęcia, których główny temat – choć nie zawsze jedyny – stanowiła twórczość Norwida²³.

Nie sposób wreszcie pominąć tych owoców działalności Pani Profesor, których nie da się precyzyjnie wymierzyć ani wykazać, a które niewątpliwie stanowią jej bardzo ważny wkład w norwidologię: niezliczonych płynących od niej rad, wskazówek i inspiracji, uwrażliwiania środowiska badaczy Norwida na wagę jego języka oraz pokazywania, w jaki sposób należy nad nim pracować. Przez lata do Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida przyjeżdżali norwidolodzy z całej Polski, by prezentować swoje badania i poddawać je dyskusji w kręgu współpracowników Jadwigi Puzyniny. Obecnie trudno sobie wyobrazić, aby jakkolwiek norwidolog zainteresowany idiolektem autora *Vade-mecum* podążał drogami innymi niż te wytyczone przez warszawską Uczoną i by w swoich pracach nie odwoływał się do jej ustaleń.

Profesor Puzynina zyskała niekwestionowany autorytet w gronie norwidologów i była wielokrotnie nagradzana za swoją działalność naukową i organizacyjną związaną z Norwidem. O uznaniu środowiska świadczą pełnione przez nią prestiżowe i odpowiedzialne funkcje: członkostwo Komitetu Honorowego Obchodów Roku Norwidowskiego na Mazowszu (w 2001 r.), komitetu redakcyjnego czasopisma „Studia Norwidiana” oraz Rady Programowej Fundacji „Museion Norwid”. Pani Profesor jest też głównym konsultantem krytycznego wydania *Dzieł wszystkich* Cypriana Norwida. W 2005 r. otrzymała dyplom honorowy Komitetu Językoznawstwa PAN, w 2007 r. – Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”; w 2008 r., kiedy obchodziła jubileusz 80-lecia, Jej Magnificencja Rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. Katarzyna Chałasińska-Macukow przyznała jej medal „Universitas Varsoviensis”, a zarząd Fundacji Norwidowskiej w Lublinie – medal „Za zasługi w upowszechnianiu twórczości Cypriana Norwida”. W 2011 r. Jadwiga Puzynina otrzymała Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, dwa lata później – medal „Zasłużony dla Polszczyzny”, w 2021 r. – w 200. rocznicę urodzin Cypriana Norwida – została uhonorowana Medalem Stulecia Odzyskania Niepodległości za zasługi w promowaniu dziedzictwa poety, a 3 maja 2024 r. otrzymała Order Orła Białego – najwyższe i najstarsze polskie odznaczenie państwowe. Ta ostatnia uroczystość była dla niej okazją do przypomnienia wszystkim zebrany

²² Wykaz tych prac można znaleźć w: *Norwid i my...*, s. 286-287.

²³ Były to m.in.: seminarium „Metaforyka w pismach Norwida” (w roku akademickim 1995/1996) czy konwersatorium „Język Cypriana Norwida (i nie tylko)” (1999/2000).

najważniejszych jej zdaniem, wciąż aktualnych myśli Norwida o narodzie i państwie.

Postawę badawczą i życiową Jadwigi Puzyniny wyróżniał specyficzny stosunek do Cypriana Norwida, który już od lat 80. XX w. był nie tylko bohaterem jej prac, lecz także „sojusznikiem w walce o wartości”²⁴. Niemal od samego początku zainteresowania tą twórczością Badaczka deklaruowała dążenie do lepszego zrozumienia autora *Vade-mecum* – nie tylko jego języka, ile jego samego, jego doświadczeń i przekonań – widząc w pracach nad słownikiem „nadzieję na rzeczywiste rzetelne poznanie Norwida poprzez studium jego języka”²⁵. Wydaje się jednak, że wraz z upływem lat i coraz głębszym zanurzeniem się w norwidianum wzrastało u niej również poczucie bliskości z autorem *Vade-mecum*. Stawał się dla niej kimś więcej niż tylko osobą, którą poznaje – był ważny, żywy i towarzyszył jej w intelektualnych zmaganiach, pełniąc rolę duchowego autorytetu i nauczyciela mądrości. O nieustannie doświadczanej obecności „Pana Cypriana” w przestrzeni Pracowni Słownika, a także w życiu norwidologów i własnym, Pani Profesor przypominała przy różnych okazjach, np. w trakcie tradycyjnych spotkań świątecznych w Pracowni. Słowa Norwida bywały też często przez nią aktualizowane i wykorzystywane jako komentarz do wydarzeń współczesnych, co sprawiało wrażenie, że sam poeta komunikuje się ze swoimi „późnymi wnukami”, stale mając im coś ważnego do powiedzenia – czy to w formie życzeń świątecznych, czy w napisach umieszczanych na drzwiach wejściowych Pracowni, czy np. w rozważaniach drogi krzyżowej ułożonych przez Profesor Puzyninę z Norwidowskich tekstów²⁶. Symptomatyczne dla stosunku Badaczki do Norwida było podziękowanie zamieszczone w zakończeniu książki *Norwid i my...*²⁷, a przede wszystkim zadedykowanie poecie Orde-ru Orła Białego... Z kolei niezwykłym „symbolicznym uobecnieniem Norwida”²⁸

²⁴ PUZYNINA, *Norwid w moim życiu*, s. 136.

²⁵ Tamże, *Słowo Norwida*, s. 33.

²⁶ Nabożeństwo drogi krzyżowej z tekstami Norwida zostało odprawione w kościele w Tczewie przy okazji konferencji popularyzatorskiej „Norwid – poeta czasu”, zorganizowanej przez Zespół Szkół Ekonomicznych w Tczewie przy udziale ks. Antoniego Dunajskiego w dniach 30 marca – 1 kwietnia 2000 r.

²⁷ „Gdyby nie on, gdyby nie wciąż żywe dzieło jego myśli, pracy, serca i talentu – nie istniałaby nasza Pracownia, nie byłoby tego niezwykłego doświadczenia długotrwałej wielopoziomowej współpracy i wspólnotowości w dobrej sprawie, nie byłoby też wielu ważnych elementów naszych biografii i naszych tożsamości. Dziękujemy Ci, Drogi Panie Cyprianie!” (T. KORPYSZ, J. PUZYNINA, *Praca – z kim? – jak? – po co?*, w: *Norwid i my...*, s. 261).

²⁸ Wypowiedź Jadwigi Puzyniny w trakcie uroczystości odsłonięcia rzeźby Norwida w gmachu Wydziału Polonistyki UW 18 października 2012 r., cyt. za: KORPYSZ, *Praca naukowa, dydaktyczna...*, s. 47.

na Wydziale Polonistyki stała się rzeźba głowy Norwida, która dzięki staraniom Pani Profesor została umieszczona na drugim piętrze gmachu przy Krakowskim Przedmieściu. Rzeźba została zaprojektowana przez Łukasza Krupskiego – wówczas jeszcze studenta warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, a prywatnie wnuka Badaczki – i uroczyście odsłonięta w październiku 2012 r.

*

Norwidowska droga Jadwigi Puzyniny zakończyła się – przynajmniej w swojej ziemskiej odsłonie – 8 lutego 2025 r. W swoich późnych pracach Uczona wyznaczyła jednak najważniejsze cele dalszej wędrówki przez norwidanum, którą przyjdzie kontynuować – już samodzielnie – jej uczniom i przyjaciółom. Znamienne, że ostatnia norwidologiczna książka Pani Profesor, zatytułowana *Norwid – jaki i dla kogo?* (Kraków 2015), jest poświęcona problemowi aktualności myśli poety w XX i XXI w. W jej zakończeniu Badaczka wybiegła myślą w przyszłość, zauważając potrzebę przybliżania twórczości Norwida młodzieży szkolnej – kolejnym pokoleniom jego czytelników:

Problemem stającym przed tymi, którzy dostrzegają ważność obecności Norwida we współczesnej kulturze polskiej, jest przywrócenie mu miejsca w kanonie literatury obowiązującej w szkole średniej, a zarazem zadbanie o dobry przekaz jego twórczości, który pozwoliłby m.in. na pogłębienie, a zarazem uatrakcyjnienie dyskursów szkolnych, tak by nie były one określane w ślad za Wisławą Szymborską jako skazywanie na „ciężkie norwidy”...²⁹

Ponieważ tekst przywołanej pracy został przedrukowany na końcu wyboru najważniejszych norwidologicznych studiów Jadwigi Puzyniny, który ukazał się jesienią 2024 r., słowa te okazały się ostatnią opublikowaną wypowiedzią Pani Profesor.

BIBLIOGRAFIA

- BĘDKOWSKI M., *Jadwiga Puzynina, Tomasz Korpysz, »Internetowy słownik języka Cypriana Norwida«, Warszawa 2009-*, „Poradnik Językowy” 2013, z. 3, s. 92-96.
- JAKOBSON R., „Przeszłość” Cypriana Norwida, „Pamiętnik Literacki” 1963, t. LIV, z. 2, s. 449-456.
- KADYJEWSKA A., KORPYSZ T., PUZYNYNA J., *Chrześcijaństwo w pismach Cypriana Norwida*, Warszawa 2000

²⁹ J. PUZYNYNA, *Norwid – jaki i dla kogo?*, Kraków 2015, s. 39.

- KORPYSZ T., *Język autora w sieci. O „Internetowym słowniku języka Cypriana Norwida”*, w: *Znaczenie. Tekst. Kultura. Prace ofiarowane Profesor Elżbiecie Janus*, red. A. Kozłowska, A. Świątek, Warszawa 2014, s. 71-83.
- KORPYSZ T., *O „Internetowym słowniku języka Cypriana Norwida” i możliwościach wykorzystania go w badaniach (nie tylko) norwidologicznych*, w: *Tekst artystyczny w badaniach lingwistycznych*, red. E. Skorupska-Raczyńska, M. Maczel, J. Żurawska-Chaszczyńska, Gorzów Wielkopolski 2014, s. 45-64.
- KORPYSZ T., *Praca naukowa, dydaktyczna i popularnonaukowa PSJCN w latach 1996-2015*, w: *Norwid i my... O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016, s. 34-49.
- KORPYSZ T., *Bibliografia prac Zespołu Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, w: *Norwid i my... O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016, s. 263-283.
- KORPYSZ T., PUZYWINA J., *Wolność i niewola w pismach Cypriana Norwida*, Warszawa 1998.
- KORPYSZ, J. PUZYWINA, *Praca – z kim? – jak? – po co?*, w: *Norwid i my... O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016, s. 257-261.
- PAŁKA P., KWAŚNICKA-JANOWICZ A., *Przewodnik po elektronicznych zasobach językowych dla polonistów*, wyd. drugie elektroniczne, poprawione i uzupełnione, Kraków 2024: https://przewodnik.tmjp.pl/sjcn-internetowy-sownik-jezyka-cypriana-norwidaoprac-jadwiga-puzynina-tomasz-korpysz-2009-praca-w-toku/?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR2IypVS-mLl4KwJseZYrFWqOIPNdZywo1JyA-NPVE1A0UA7-OtSJHVMxB0_aem_3i-sLy_Bac1xeAVm2F96Xhg [dostęp: 15.03.2025].
- PUZYWINA J., *Wstęp*, w: *Słownik języka Cypriana Norwida. Zeszyt próbny*, red. J. Chojak, J. Puzynina, E. Teleżyńska, E. Wiśniewska, Warszawa 1988, s. 1-8.
- PUZYWINA J., *Język wartości*, Warszawa 1992.
- PUZYWINA J., *Norwid w moim życiu*, w: *Norwidologów portret własny*, red. i oprac. A. Dunajski, Pelplin 2010, s. 135-142.
- PUZYWINA J., *Kultura słowa. Ważny element kultury narodowej*, Łask 2011.
- PUZYWINA J., *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa*, Kraków 2013.
- PUZYWINA J., *Dlaczego bronię kultury słowa?*, „Poradnik Językowy” 2014, z. 5, s. 7-15.
- PUZYWINA J., *Norwid – jaki i dla kogo?*, Kraków 2015.
- PUZYWINA J., *Praca naukowa, dydaktyczna i popularnonaukowa PSJCN w latach 1983-1995*, w: *Norwid i my... O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016, s. 18-33.
- PUZYWINA J., KORPYSZ T., *Internetowy słownik języka Cypriana Norwida*, współpraca merytoryczna J. Chojak, współpraca techniczna J. Miernik, M. Żółtak, <https://www.sownikjezykanorwida.uw.edu.pl/>.
- Słownictwo etyczne Cypriana Norwida*, cz. 1: *Prawda, fałsz, kłamstwo*, red. J. Puzynina, Warszawa 1993.
- Słownictwo estetyczne Cypriana Norwida*, red. J. Chojak, Warszawa 1994.
- SOBOLEWSKA K., *Leksykograf jako partner historyka literatury*, „Prace Filologiczne” 2010, t. 58, s. 379-390.
- TELEŻYŃSKA E., *Nazwy barw w twórczości Cypriana Norwida*, Warszawa 1994.

ANEKS

Bibliografia prac norwidologicznych prof. Jadwigi Puzyyny³⁰ zestawił Tomasz Korpysz

1985

- J. Puzyyna, B. Subko, *Interpretacja wiersza Cypriana Norwida „Początek broszury politycznej...”*, „Pamiętnik Literacki” 1985, nr 2, s. 135-148.

1986

- J. Puzyyna, *Z problemów języka wartości „Vade-mecum”*, w: *Język Cypriana Norwida. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Pracownię Słownika Języka Norwida w dniach 4-6 listopada 1985 roku*, red. K. Kopczyński, J. Puzyyna (na prawach rękopisu), Warszawa 1986, z. 1, s. 81-98.
- J. Puzyyna, B. Subko, „*Początek broszury politycznej...*”, w: *Cyprian Norwid. Interpretacje*, red. S. Makowski, Warszawa 1986, s. 38-58 [przedruk z: J. Puzyyna, B. Subko, *Interpretacja wiersza Cypriana Norwida „Początek broszury politycznej...”*, „Pamiętnik Literacki” 1985, nr 2, s. 135-148.].
- Język Cypriana Norwida. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Pracownię Słownika Języka Norwida w dniach 4-6 listopada 1985 roku*, red. K. Kopczyński, J. Puzyyna (na prawach rękopisu), Warszawa 1986, z. 1, ss. 120, z. 2, ss. 92, z. 3, ss. 113.

1987

- J. Puzyyna, *O pracach nad językiem Norwida w Zespole Uniwersytetu Warszawskiego*, „Poradnik Językowy” 1987, nr 9-10, s. 649-654.
- M. Miłkowska, J. Puzyyna, Z. Saloni, *The Concordance to „Vade-mecum” – the Polish poetic cycle by C.K. Norwid*, „Literary and Linguistic Computing” 1987, vol. 2, no. 3, s. 164-165.

1988

- J. Puzyyna, *Ironia jako element języka osobniczego*, w: *Język osobniczy jako przedmiot badań lingwistycznych*, red. J. Brzeziński, Zielona Góra 1988, s. 35-44.
- J. Puzyyna, *Konotacje leksykalne w interpretacji tekstu literackiego (na przykładzie wiersza Norwida „Purytanizm”)*, w: *Konotacja*, red. J. Bartmiński, Lublin 1988, s. 83-97.

³⁰ Bibliografia zawiera nie tylko prace poświęcone w całości Norwidowi, lecz także takie, w których teksty poety stanowią istotny materiał ilustracyjny lub też podstawę do analiz o charakterze ogólniejszym. Publikacje ułożone są chronologicznie, a w obrębie danego roku pierwsze w kolejności są teksty autorskie (książki, artykuły, wstępy, posłowania, teksty popularnonaukowe i popularyzatorskie), następnie współautorskie, a na końcu prace redakcyjne.

- J. Puzynina, *O celach i metodach pracy nad słownikami autorów*, w: *Z polskich studiów slawistycznych*, seria VII: *Językoznawstwo*, Warszawa 1988, s. 445-454.
- J. Puzynina, *O pracach Zespołu Pracowni Słownika Języka Norwida przy Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego*, w: *Język a kultura*, t. 1, red. J. Anusiewicz, J. Bartmiński, Wrocław 1988 (na prawach rękopisu), s. 349-366.
- J. Puzynina, [hasło] *siedem*, w: *Słownik języka Cypriana Norwida. Zeszyt próbny*, red. J. Chojak, J. Puzynina, E. Teleżyńska, E. Wiśniewska, Warszawa 1988.
- J. Puzynina, *Wstęp*, w: *Słownik języka Cypriana Norwida. Zeszyt próbny*, red. J. Chojak, J. Puzynina, E. Teleżyńska, E. Wiśniewska, Warszawa 1988, s. 1-8.
- Słownik języka Cypriana Norwida. Zeszyt próbny*, red. J. Chojak, J. Puzynina, E. Teleżyńska, E. Wiśniewska, Warszawa 1988.

1989

- J. Puzynina, *Polemiki interpretacyjne wokół dwóch wierszy z cyklu „Vade-mecum”*, „Pamiętnik Literacki” 1989, nr 4, s. 137-144.

1990

- J. Puzynina, *Słowo Norwida*, Wrocław 1990, ss.138 [tu m.in. przedruki ze zmianami: *O pracach nad językiem Norwida...*, 1987, jako fragment rozdziału II. *Prace nad słownikami języka Norwida*; *Konotacje leksykalne w interpretacji tekstu literackiego...*, 1988, jako fragment rozdziału III.3. *Słowa-klucze do interpretacji utworu literackiego (O „Purytanizmie” Norwida)*; *Z problemów języka wartości „Vade-mecum”*, 1986, jako rozdział III.4. *Z problemów wartości i słownictwa wartościującego „Vade-mecum”*; dotyczący wiersza *Moralności* fragment artykułu *Polemiki interpretacyjne wokół dwóch wierszy z cyklu „Vade-mecum”*, 1989, jako fragment rozdziału V. *Spory o słowa i treści*].
- J. Puzynina, *Rozkaźniki i wołacze w tekście „Vade-mecum”*, w: *Studia nad językiem Cypriana Norwida*, red. J. Chojak, J. Puzynina, Warszawa 1990, s. 79-102.
- J. Puzynina, *Z badań nad składnią poezji Norwida*, „Prace Filologiczne” 1990, t. 35, s. 147-157 [zmieniona wersja rozdziału IV. *Z problemów składni w tekstach poetyckich Norwida (na materiale „Vade-mecum”*, w: *Słowo Norwida*, 1990)].
- J. Puzynina, *Z problemów języka wartości „Vade-mecum”*, w: *Język Cypriana Norwida. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Pracownię Słownika Języka Cypriana Norwida w dniach 4-6 listopada, 1985*, red. K. Kopczyński, J. Puzynina, Warszawa 1990, s. 87-103 [przedruk z: *Z problemów...*, 1986].
- J. Puzynina, *Wstęp*, w: *Studia nad językiem Cypriana Norwida*, red. J. Chojak, J. Puzynina, Warszawa 1990, s. 5-12.
- Język Cypriana Norwida. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Pracownię Słownika Języka Cypriana Norwida w dniach 4-6 listopada 1985*, red. K. Kopczyński, J. Puzynina, Warszawa 1990 [przedruk z: *Język...*, 1986].
- Studia nad językiem Cypriana Norwida*, red. J. Chojak, J. Puzynina, Warszawa 1990.

1991

- J. Puzynina, *Bluszcz w poezji Norwida*, „Prace Filologiczne” 1991, t. 36, s. 323-328 [zmieniona wersja części rozdziału III.2. *Opis i funkcje konotacji leksemów w tekście: „bluszcz” i „powój” w poezji Norwida*, w: *Słowo Norwida*, 1990].

- J. Puzynina, *Język Cypriana Norwida*, „Polonistyka” 1991, nr 5, s. 266-283.
- J. Puzynina, *O pracach Zespołu Pracowni Słownika Języka Norwida przy Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego*, w: *Język a kultura*, t. I: *Podstawowe pojęcia i problemy*, red. J. Anusiewicz, J. Bartmiński, Wrocław 1991, s. 211-221 [przedruk z: *O pracach...*, 1988].
- J. Puzynina, *Słowo Norwida pod lupą filologa (na materiale „Rzeczy o wolności słowa”)*, w: *Polono-Slavica Varsoviensia. Koncepcje słowa*, red. E. Czaplejewicz, E. Kasperski, Warszawa 1991, s. 61-77 [zmieniona wersja części rozdziału III.1. „Słowo” i jego ważne konteksty, w: *Słowo Norwida*, 1990].
- J. Puzynina, [glosa do:] S. Falkowski, *Między westchnieniem a równaniem znaczeń (Cypriana Norwida „Jak”)*, w: *Czemu i jak czytamy Norwida*, red. J. Chojak, E. Teleżyńska, Warszawa 1991, s. 54-55.
- J. Puzynina, [Co? jej powiedzieć...] – wiersz o tragizmie pozornych ludzkich kontaktów, w: *Czemu i jak czytamy Norwida*, red. J. Chojak, E. Teleżyńska, Warszawa 1991, s. 65-70.
- J. Puzynina, [glosa do:] A. Zawłocka, [Powiedz im, że duch odrzucił myśli wiecznej], w: *Czemu i jak czytamy Norwida*, red. J. Chojak, E. Teleżyńska, Warszawa 1991, s. 96-97.
- J. Puzynina, *Próba interpretacji wiersza Norwida* [„Czy ten ptak kala gniazdo, co je kala... ”], w: *Czemu i jak czytamy Norwida*, red. J. Chojak, E. Teleżyński, Warszawa 1991, s. 107-115.
- J. Puzynina, [glosa do:] J. Axer, *Norwida „Teatru bez teatru”*, w: *Czemu i jak czytamy Norwida*, red. J. Chojak, E. Teleżyńska, Warszawa 1991, s. 150-153.
- J. Puzynina, *Wstęp*, w: *Czemu i jak czytamy Norwida*, red. J. Chojak, E. Teleżyńska, Warszawa 1991, s. 5-8.
- Czemu i jak czytamy Norwida*, red. J. Chojak, E. Teleżyńska, Warszawa 1991.

1992

- J. Puzynina, *Językowy obraz prawdy w twórczości Norwida*, „Ethos” 1992, nr 4, s. 59-67.
- J. Puzynina, „Prawda” w poematach Norwida, „Studia Norwidiana” 9-10: 1991-1992, s. 5-26.
- J. Puzynina, „Czołóść” Norwida, w: „Czołóść” w twórczości Norwida, red. J. Puzynina, E. Teleżyńska, Warszawa 1992, s. 55-71.
- J. Puzynina, *Wstęp*, w: „Czołóść” w twórczości Norwida, red. J. Puzynina, E. Teleżyńska, Warszawa 1992, s. V-X.
- „Czołóść” w twórczości Norwida, red. J. Puzynina, E. Teleżyńska, Warszawa 1992.

1993

- J. Puzynina, *Derywaty z przedrostkiem „bez” w poezji Cypriana Norwida*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze” 1993, nr 17-18, s. 193-203.
- J. Puzynina, *Język – interpretacja – przekład. Na materiale „Vade-mecum” tłumaczonego na język niemiecki przez Rolfa Fiegutha*, „Studia Norwidiana” 11: 1993, s. 31-51.
- J. Puzynina, *Opis znaczenia w słowniku autora*, w: *O definicjach i definiowaniu*, red. J. Bartmiński, R. Tokarski, Lublin 1993, s. 207-219.
- J. Puzynina, *Wstęp*, w: *Słownictwo etyczne Cypriana Norwida*, cz. 1: *Prawda, fałsz, kłamstwo*, red. J. Puzynina, Warszawa 1993, s. I-XXV.
- Słownictwo etyczne Cypriana Norwida*, cz. 1: *Prawda, fałsz, kłamstwo*, red. J. Puzynina, Warszawa 1993.

1994

Słownictwo estetyczne Cypriana Norwida, red. J. Chojak, Warszawa 1994, ss. XIII + 221 [opracowanie haseł: R. Pawelec, J. Puzynina, J. Chojak].

E. Teleżyńska, *Nazwy barw w twórczości Cypriana Norwida*, Warszawa 1994 [red. naukowa J. Puzynina].

1995

Język Norwida, język wartości. Z profesor Jadwigą Puzyniną rozmawia Andrzej Azarjew, „Przegląd Polski”, „Nowy Dziennik (Polish Daily News)”, 29.03.1995, New York, s. 5.

1996

J. Puzynina, *Przesunięcia kategoryzacji w słowniku i w tekście*, w: *Językowa kategoryzacja świata*, red. R. Grzegorzczkowska, A. Pajdzińska, Lublin 1996, s. 113-128.

J. Puzynina, [głos do:] S. Sawicki, *Gdzie Ewangelia? Komentarz do wiersza „Koncept a Ewangelia”*, w: *Norwidowskie fraszki (?)*, red. J. Leociak, Warszawa 1996, s. 57-60.

J. Puzynina, [głos do:] R. Zajączkowski, *Fraszka (!) [III] (Petersbursko-Wiedeńskim Papiśtom przypisana)”, Z. Mocarska-Tycowa, Fraszk (!) [III] (Petersbursko-Wiedeńskim Papiśtom przypisana)”, w: Norwidowskie fraszki (?)*, red. J. Leociak, Warszawa 1996, s. 76-79.

J. Puzynina, [głos do:] P. Matywiecki, *Przeszłość i przyszłość (Fraszka)*, w: *Norwidowskie fraszki (?)*, red. J. Leociak, Warszawa 1996, s. 110-113.

1997

J. Puzynina, *Słowo – wartość – kultura*, Lublin 1997, ss. 478 [tu m.in.: *Językowy obraz prawdy w twórczości Norwida* – przedruk z: *Językowy obraz prawdy w twórczości Norwida*, 1992, i przedruki z drobnymi zmianami: *Język Cypriana Norwida*, 1991, jako: *O języku Cypriana Norwida* oraz „*Całość*” w *twórczości Norwida*, 1992, jako: „*Całość*” *Norwida*].

J. Puzynina, *Kontekst a rozumienie tekstu*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 1997, nr LIII.

1998

J. Puzynina, „*Królestwo*” *na tle języka i myśli Norwida*, „Roczniki Humanistyczne” 1998, t. 46, z. 1: Zeszyt specjalny. Prace ofiarowane Profesorowi Stefanowi Sawickiemu, s. 165-177.

T. Korpysz, J. Puzynina, *Wolność i niewola w pismach Cypriana Norwida*, Warszawa 1998.

J. Puzynina, J. Subko, *Les traductions françaises de la poésie de Cyprian Norwid*, w: *La littérature polonaise en France*, red. M. Laurent en la collab. avec L. Dyère, Lille 1998, s. 151-164.

J. Puzynina, B. Subko, *O francuskich przekładach „Fortepianu Szopena”*, „Studia Norwidiana” 15-16: 1997-1998, s. 139-158.

1999

J. Puzynina, *Językowy obraz Boga w poezji romantycznej*, w: *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego*, red. B. Krei, Gdańsk 1999, s. 99-116.

J. Puzynina, „*Ojczyzna*” *Norwida*, w: *W zwierciadle języka i kultury*, red. J. Adamowski, S. Niebrzegowska, Lublin 1999, s. 171-187.

A. Kadyjewska, J. Puzynina, *Notatki językowe*, „Studia Norwidiana” 15-16: 1999, s. 79-90.

2000

- J. Puzynina, *Notatki językowe: „Legenda”*, „*Studia Norwidiana*” 17-18: 1999-2000, s. 291-298.
A. Kadyjewska, T. Korpysz, J. Puzynina, *Chrześcijaństwo w pismach Cypriana Norwida*, Warszawa 2000.

2001

- J. Puzynina, „*Bo człowiek jestem, jakkolwiek wędrowiec...*”, „*List do Pani*” 2001, nr 5, s. 20-21.

2002

- J. Puzynina, *Człowiek Norwida w epoce „śmierci człowieka”*, w: *Norwid bezdomny. W 180. rocznicę urodzin poety*, red. J. Kopciński, Warszawa 2002, s. 207-222.
J. Puzynina, „*Milczenie*” Norwida, w: *Semantyka milczenia*, t. II, red. K. Handke, Warszawa 2002, s. 19-42.
J. Puzynina, P. Sobotka, *Norwid – prorok?*, w: *Norwid – nasz współczesny*, red. Cz.P. Dutka, Zielona Góra 2002, s. 13-21.

2003

- J. Puzynina, *Problemy intensyfikacji językowej w liryce Norwida*, w: *Liryka Cypriana Norwida*, red. P. Chlebowski, W. Toruń, Lublin 2003, s. 107-117.
J. Puzynina, *Książka o języku religijnym Norwida* [recenzja książki: W. Kudyba, „*Aby mówę chrześcijańską odtworzyć na nowo...*”. *Norwida mówienie o Bogu*, Lublin 2000], „*Studia Norwidiana*” 20-21: 2002-2203.

2005

- J. Puzynina, „*Poeta*” w *twórczości Norwida*, „*Studia Norwidiana*” 22-23: 2004-2005, s. 3-25.

2006

- J. Puzynina, *Słowo poety*, Warszawa 2006 [tu m.in. „*Słowo*” w *twórczości Norwida* – przedruk ze zmianami rozdziału III.1. „*Słowo*” i jego ważne konteksty, w: *Słowo Norwida*, 1990, „*Poeta*” w *twórczości Norwida* – przedruk ze zmianami z: „*Poeta*” w *twórczości Norwida*, 2004-2005, „*Milczenie*” w *twórczości Norwida* – przedruk ze zmianami z: „*Milczenie*” Norwida, 2002, „*Ojczyzna*” w *twórczości Norwida* – przedruk ze zmianami z: „*Ojczyzna*” Norwida, 1999].
J. Puzynina, *Jaka Polska?*, w: *Cyprian Kamil Norwid – polskość, europejskość, uniwersalizm*, red. D. Dąbrowska, Szczecin 2006, s. 11-19.

2007

- T. Korpysz, J. Puzynina, *Psalmy w twórczości Cypriana Norwida*, w: *Księga psalmów. Modlitwa, przekład, inspiracja*, red. P. Mitzner, Warszawa 2007, s. 161-175.
T. Korpysz, J. Puzynina, *O psalmach Cypriana Norwida. Na przykładzie „Psalmu w Hebronie”*, „*Studia Norwidiana*” 24-25: 2006-2007, s. 77-94.

2008

- J. Puzynina, *O „walce” w pismach Norwida*, w: *Strona Norwida. Studia i szkice ofiarowane Profesorowi Stefanowi Sawickiemu*, red. P. Chlebowski, W. Toruń, E. Żwirkowska, E. Chlebowska, Lublin 2008, s. 347-359.

- J. Puzynina, *Pochylić się nad Norwidem* [rec. t. VII *Dzieł wszystkich C. Norwida*], „Akcent. Literatura i sztuka” 2008, nr 2, s. 156-159.

2009

- J. Puzynina, *Językoznawca jako interpretator* tekstów poetyckich, w: *Język pisarzy jako problem lingwistyki*, red. T. Korpysz, A. Kozłowska, Warszawa 2009, s. 45-67.

2010

- J. Puzynina, „*Kółko*” po raz n-ty, „*Studia Norwidiana*” 27-28: 2009-2010, s. 115-127.
J. Puzynina, *Norwid w moim życiu*, w: *Norwidologów portret własny*, red. i opr. A. Dunajski, Pelplin 2010, s. 138-139.

2011

- J. Puzynina, *Cyprian Norwid – na XXI wiek*, w: *Patriotyzm wczoraj i dziś*, Seminarium Polskiej Akademii Umiejętności, t. IX: 2010, Kraków 2011, s. 79-99.

2012

- J. Puzynina, „*Prawda*” Norwida jako hieroglif, w: *Hieroglifem zapisane. Cyprian Norwid*, red. T. Korpysz, M.E. Rogowska, K. Samsel, M. Będkowski, Warszawa 2012, s. 85-92.
J. Puzynina, *Słowo o „prawdzie” Norwida*, w: *Norwid w świecie wartości. Z „Dni Norwidowskich na Białoleścu”*, red. T. Korpysz, Warszawa 2012, s. 17-26.
J. Puzynina, *Vorwort*, w: C.K. Norwid, *Über die Freiheit des Wortes. Gedichte und ein Poem*, Aus dem Polnischen von Peter Gehrisch, Leipziger Literaturverlag 2012, s. 5-8.
T. Korpysz, J. Puzynina, „*Wolność*” w pismach Cypriana Norwida, w: *Norwid w świecie wartości. Z „Dni Norwidowskich na Białoleścu”*, red. T. Korpysz, Warszawa 2012, s. 87-98.

2013

- J. Puzynina, *Ojczyzna w myśli Norwida*, w: *Rzeczpospolita Norwidowska. Dziedzictwo Norwida w Powiecie Wołomińskim*, red. T. Korpysz, Wołomin 2013, s. 6-13.
J. Puzynina, *Autorytet i Przyjaciel*, w: *Profesor. Portret przyjaciół pisany*, red. A. Cedro, Kielce 2013, s. 88-91.

2014

- J. Puzynina, *Norwid – jaki i dla kogo?*, „*Kwartalnik Filozoficzny*” 2014, t. 42, z. 4, s. 5-34 [przedruk: „*Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności*” 2013/2014, s. 229-239].

2015

- J. Puzynina, *Norwidowski „pisarz”*, w: *Poezja i egzystencja. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Józefa F. Ferta*, red. W. Kruszewski, D. Pachocki, Lublin 2015, s. 147-161.
J. Puzynina, *Norwid – jaki i dla kogo?*, „*Wykłady Polskiej Akademii Umiejętności*”, Kraków 2015 [rozszerzona wersja tekstu: *Norwid – jaki i dla kogo?*, 2014].

2016

- J. Puzynina, *Narodziny naszej Pracowni i jej Zespół*, w: *Norwid i my. O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016, s. 7-17.
- J. Puzynina, *Praca naukowa, dydaktyczna i popularnonaukowa PSJCN w latach 1983-1995*, w: *Norwid i my. O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016, s. 18-33.
- T. Korpysz, J. Puzynina, *Praca – z kim? – jak? – po co?*, w: *Norwid i my. O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016, s. 257-261.
- Norwid i my. O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków 2016.

2017

- J. Puzynina, *Norwid – jaki i dla kogo?*, w: *Śladami Norwida*, red. M. Szeja, Łochów 2015, s. 57-82 [nieco zmieniona wersja publikacji *Norwid – jaki i dla kogo?*, 2015].

2018

- J. Puzynina, *O rolach słów z rodziny słowotwórczej „moralności w pismach Norwida*, w: *„Nie klaniać się okolicznościom”. Nad romantycznymi lekturami Zofii Trojanowiczowej*, red. L. Banowska, J. Borowczyk, E. Lijewska, Poznań 2018, s. 153-165.

2021

- J. Puzynina, *Norwid – jaki i dla kogo?*, w: *Norwid – interpretacje*, red. T. Korpysz, Warszawa 2021, ss. 432 [skrótowa wersja tekstu *Norwid – jaki i dla kogo?*, 2015].

2024

- J. Puzynina, *„Słowo” w twórczości Norwida*, Dębinki 2024 [tu przedruki z: *O języku Cypriana Norwida*, 1997, *Językowy obraz prawdy w twórczości Norwida*, 1992, *„Słowo” w twórczości Norwida*, 2006, *„Milczenie” w twórczości Norwida*, 2006, *„Poeta” w twórczości Norwida*, 2006, *„Ojczyzna” w twórczości Norwida*, 2006, *Człowiek Norwida w epoce „śmierci człowieka”*, 2002, *O „walce” w pismach Norwida*, 2008, *„Ciałość” Norwida*, 1992, *„Bluszcz” w poezji Norwida*, 1991, *„Królestwo” na tle języka i myśli Norwida*, 1998, *„Kółko” po raz n-ty*, 2009-2010, [Co? jej powiedzieć...] – wiersz o tragizmie pozornych ludzkich kontaktów, 1991, *Próba interpretacji wiersza Norwida* [„Czy ten ptak kala gniazdo, co je kala...”], 1991, *Polemiki interpretacyjne wokół dwóch wierszy z cyklu „Vade-mecum”*, 1989, *Norwid – jaki i dla kogo?*, 2021].

NORWIDOWSKA DROGA JADWIGI PUZYNYNY

Streszczenie

Artykuł omawia dorobek naukowy i organizacyjny Jadwigi Puzyniny jako badaczki języka i twórczości Cypriana Norwida. Autorzy przywołują i charakteryzują najważniejsze dokonania Uczonej, zwłaszcza projekt słownika języka Norwida oraz jej publikacje dotyczące różnych aspektów języka poety.

Słowa kluczowe: Jadwiga Puzynina, Cyprian Norwid, słownik, językoznawstwo, norwidologia, idiolekt

JADWIGA PUZYNYNA WITHIN NORWID STUDIES

Summary

The article discusses the scholarly and organisational achievements of Jadwiga Puzynina as a researcher of Norwid's language and works. The authors recall and characterise the most important achievements of the scholar, especially the project of a dictionary of Norwid's language and her publications on various aspects of the poet's language.

Keywords: Jadwiga Puzynina, Cyprian Norwid, dictionary, linguistics, Norwid Studies, idiolect

TOMASZ KORPYSZ – dr hab., profesor na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; autor m.in. monografii *Definicje poetyckie Norwida*, współautor *Internetowego słownika języka Cypriana Norwida* (wraz z Jadwigą Puzyniną), a także tomów: *Wolność i niewola w pismach Cypriana Norwida* (wraz z Jadwigą Puzyniną), *Chrześcijaństwo w pismach Cypriana Norwida* (wraz z Anną Kadyjewską i Jadwigą Puzyniną) oraz *Czterech dostojnych szamanów* (z Krzysztofem Rutkowskim, Markiem Troszyńskim i Marią Prussak); redaktor tomów zbiorowych poświęconych Cyprianowi Norwidowi, językowi pisarzy oraz komizmowi językowemu; e-mail: t.korpysz@uksw.edu.pl.

ANNA KOZŁOWSKA – dr hab., profesor na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, dyrektor Instytutu Językoznawstwa, kierownik Katedry Badań nad Językiem Autorów; w latach 1996-2003 członek zespołu Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida Uniwersytetu Warszawskiego; autorka wielu prac naukowych z zakresu językoznawstwa i norwidologii, w tym monografii: *Chrześcijaństwo w pismach Cypriana Norwida* (Warszawa 2000; jako Anna Kadyjewska, wraz z Tomaszem Korpyszem i Jadwigą Puzyniną), *Od psalmów słowiańskich do rzymskich medytacji. O stylu artystycznym Karola Wojtyły* (Warszawa 2013) oraz *W pracowni literackiej Karola Wojtyły, cz. 1: Przemiany stylu wczesnych poematów* (Warszawa 2025); redaktor licznych tomów zbiorowych, współorganizatorka cyklu konferencji poświęconych językowi pisarzy, redaktor naczelną czasopisma „Idiolekty”; e-mail: a.kozłowska@uksw.edu.pl.